

SOSYO-EKONOMİK STATÜ VE SUÇ: MALATYA'DA SUÇ VE SUÇLULUK

Abdullah KORKMAZ*

ÖZ

Suç ve suçlulukla ilgili araştırmalar, suç eylemi ile düşük sosyo-ekonomik statü arasında ilişki olduğu varsayımı ile yapılır. Özellikle kentleşme sürecinin suçluluğu artırdığı, kent ortamının bir taraftan suç işlemek için daha çok fırsat sunması, diğer taraftan kent sosyal yapısında artan ihtiyaçları karşılamakta fırsat eşitsizliklerine sebep olması düşük sosyo-ekonomik statü ve suç arasında doğrusal ilişki kurulmasına yol açmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sapma, Suç, Suç Ekolojisi, Statü.

SOCIO-ECONOMIC STATUS AND CRIME: CRIME AND DELINQUENCY IN MALATYA

ABSTRACT

The reseearches about crime and delinquency are carried out for the assumption that there is relationship between crime action and low socio-economic status. That the process of urbanisation has increased delinquency and on hand the urban environment offers much more opportunities to commit crime, on the other hand causing unequal opportunities in meeting the increasing needs in social urban structure lead to create direct relation between low socio-economic status and crime.

Key Words: Deviant, Crime, Statue, Crime Ecology.

* Doç.Dr., İnönü Üniversitesi Fen-Edb. Fak. Sosyoloji Bölümü

GİRİŞ

Sosyolojik çalışmalar, sosyal problemlerin kaynağı olan sosyal çatışmaların başladığı dönemde önem kazanmaktadır. Çağımızın sosyal problemleri, sosyolojik değerlendirmelerin önemini ve gerekliliğini gün geçtikçe daha fazla hissettirmektedir. Her sosyal problem, ortaya çıktığı dönemin sosyal yapısı ve sosyal ortamının özelliklerini yansıtmaktadır.

Kentleşme süreci, sürekli artan bir değişme ve yeniden yapılanma süreci olması itibariyle bir takım sosyal problemlerin de sebebi olmaktadır. Kitle iletişim araçlarının artan etkinliği, rol tanımlamalarının değişmesine sebep olurken, yeniden tanımlanan rol algılayışı fertlerle gruplar arasında, ailede, eğlence anlayışında, iletişimde, barınma ve giyinme anlayışlarında farklılıklara sebep olmaktadır. Bu olgu, bir taraftan sunulan yeni rol davranışını içselleştirme veya içselleştirememenin yarattığı sorunlar, diğer taraftan yeni rol anlayışını gerçekleştirmenin ekonomik boyutu, fırsat eşitliği yada eşitsizliğinin ortaya çıkaracağı sorunlar olarak ifade edilebilir. Bu sorunlar, etkileşim süreci ile birleşerek yasa ihlali yada, yeni yapılanma sürecinde fertlerin ihtiyaçlarını karşılayamayan normlardan sistematik kaçınmayı neticelendirebilmektedir.

Günümüz toplumlarının kent yapılarında yaşanan en büyük sorunlarının başında suç ve suçluluk gelmektedir. Gelişmiş ülkelerde, kentleşmeye paralel artan suç ve suçluluk sosyolojinin önemli araştırma konularından birisi olmuştur. Biz Malatya kent merkezinde emniyete intikal eden suç olaylarını ve suçluları dikkate alarak yapmış olduğumuz çalışmada, sosyal problem olarak suçu inceleyen araştırmaları ve yaklaşım tarzlarını özellikle kent suçluluğu çerçevesinde dikkate alarak incelemeye çalıştık. Bu incelemeyi yaparken pek çok sosyolog tarafından yapılmış izahların, Türk toplumunun sosyal yapısına ve kent dokusuna uyup uymadığını da dikkate alarak değerlendirme yapma yoluna gittik.

Çalışmamızda, verilerin toplanması hususunda büyük emekleri geçen Malatya Emniyeti, Önleyici Hizmetler Şube Müdürlüğüne teşekkürü bir borç biliriz.

Suç ve Suçlulukla İlgili Yaklaşımlar

Sosyal düzen, belirli bir toplumun etkin işlemlerini temin eden sosyal kurallar ve normlar vasıtasıyla korunur. Bu normları sürdürmeyi ve korumayı amaçlayan, fiziki güç kullanımından psikolojik baskıya uzanan çeşitli sosyal kontrol vasıtaları vardır. Herhangi bir sosyal kontrol sisteminin arka planın-

da kabul edilebilir davranışlar düzenini ilgilendiren bir varsayımlar takımı vardır (Berger, 1972: 277). Kabul edilebilir davranışların özelliği ve alanı toplumdan topluma değişir. Sosyolojik teoride, sosyal yapı ve sosyal sistemin işleyiş prensiplerini dikkate alarak suç ve suçluluğu izah eden yaklaşımlardan **yapısal-fonksiyonel** yaklaşım perspektifinde olguyu tahlil eden **farklılaşan fırsatlar** yaklaşımı ve **sosyal süreç** teorileri sosyo-ekonomik statü ile suç ilişkisinin kent alanlarındaki önemini ve oluşumunu izah etmek için dikkate alınmalıdır.

Batı sosyoloji düşüncesine göre izah edilmiş olan yapısal-fonksiyonel bakış açılarını doğru anlamak için, suç ve suçluluk izahlarına temel teşkil eden günümüz Batı toplumlarının dününe, özellikle sanayileşme süreci ile birlikte ortaya çıkan kent yapılarına dikkat etmek gerekir.

Durkheim'in İntihar adlı çalışmasından günümüze değişimin toplumlar üzerinde, özellikle kentli toplumlar üzerindeki etkisi sorgulanmıştır. Sanayileşme ve kentleşme arasındaki organik bağ, Batı toplumlarının sanayileşme sürecinde hızlı bir şehirleşme olgusu ile yüz tüz gelmesine sebep olmuştur. Hızlı şehirleşme, sosyal yapıda fertlerin mekik gibi işlendiği dönemlerdir. Yeni durumlar için yeni roller icat edilmelidir. Başarının yeni standartlarını benimsemek, mahrumiyetlere ve mükâfatlara cevap vermek için gereklidir (Wilson-Shultz, 1978: 57). Yaşanan süreç, yüksek hareketliliğe yol açmış ve beraberinde pek çok sosyal problemi toplumun gündemine taşımıştır. “Kenttin kalbindeki varlıkları düzen için çok yönlü tehdit oluşturan, fakirliği suçluluğun sebebi sayılan yoksulların tehlike arz ettikleri inancı yaygındı. “Tehlikeli sınıflar” olarak nitelendirilen alt sınıflar, yoğun sapmayı temsil etmekte idirler. “Yoğun sapma” fikri, bu tehlikeliliğin algılanmasının bazı ipuçlarını verir.

Birincisi, sağlıksız ve kalabalık yaşam şartlarından dolayı kamu sağlığına ve daha düzenli yaşamaya öncülük edenlere yönelik sürekli tehdit vardı. İkinci olarak; sosyalizm, faşizm vb. tehlikeli fikirleri benimsemeleri ve bu grupların sürekli hareketlilikleriyle bu gibi tehlikeli fikirleri çalışan sınıflara yaymaları kamu düzenine tehdit oluşturmaktaydı. Üçüncü olarak; fakirlikleri ile tanımlanan bu sınıfların farklılığı ve çeşitliliği, temel Victorian değerler olarak tanımlanan kendi kendini disipline etme, tutumluluk, ağırbaşlılık ve ciddiyet prensiplerine dayanmayan hayat tarzlarından dolayı, toplumun moral düzenine yönelik tehdit arz ediyorlardı. Dördüncü olarak; işlemiş oldukları suçlar dolayısıyla yasal takibata uğramış olmaları, yapmış oldukları marjinal işler ve bu tür işlerin çalışma düzeni, yasal düzene karşı tehdit oluştuyordu” (Graham and Clarke, 1936: 145). Batı sosyoloji düşüncesi açısından, 19. yüzyılda “tehlikeli sınıflar” la izah edilen sosyal problem, modern

kentin dinamikleriyle sosyal ve siyasal düzen problemi haline dönüşmüştür. Böyle bir sosyal zemine dayanan izahları Beckher'in "dışarıdakiler" inde, Cloward ve Ohlin'in "alt kültür" yaklaşımında, Merton'un "anomi" izahında ve Şikago Okulu mensuplarında görmekteyiz. Merton, sosyal yapının suç işlemek ve suça angaje olmak için toplumun bazı kesimlerine baskı yaptığı kanaatini taşımaktadır. (Griffin and Griffin: 130) Anomi teorinin ilk izahını 1958'de yayımlayan Merton, Durkheim'in anomi anlayışından esinlendiği izahında anomiyi suç ve suçluluğun sebebi olarak değerlendirir. Fert, kültürel yapının neticelendirdiği ve sosyalizasyon sürecinde içselleştirdiği hedeflere ulaşmak için kullanması gereken, sosyal yapının sunduğu vasıtalara ulaşmada engellendiği ya da sunulan vasıtaların hedeflerine ulaşmasında yetersiz kaldığını düşündüğü zaman suça yönelir (Hogan, 1991: 167).

Meşru ve gayri meşru vasıtalar arasındaki çizgi pek çok yazar tarafından belirtilmiştir ve toplumun alt birimleri arasında bu ayrımın aynı şekilde algılanmayacağı hususu ortaya konulmuştur. Bakış açısındaki bu farklılık, kendilerini suçlu olarak görmeyenlerin eylemleri, otoritelerin değerlendirmeleriyle sonuçlanabilir (Wilkins, 1964: 51).

Yapısalcı yaklaşım çerçevesinde sosyo-ekonomik statü ve suç izahında dikkate alınması gereken bir diğer izah tarzı Cloward ve Ohlin tarafından geliştirilmiş olan fırsat yapısı teorisi veya suç alt kültürü yaklaşımıdır. Cloward ve Ohlin'e göre insanlar istedikleri statülere ve finansal kaynakları elde etmek için meşru vasıtalarının yokluğundan dolayı suça yönelir.

Cloward ve Ohlin, suç alt kültürü izahlarını önemli ölçüde Merton'a borçludurlar. Cloward ve Ohlin farklılaşan fırsatlar kavramlarıyla, bazı tahlillerinde ekolojik kültürel etkileşim (yayıma) okulunun ve Merton'un anomi yaklaşımını uzlaştırmaya çalışmışlardır. "Fertlerin, birisi meşru diğeri gayri meşru iki fırsatı vardır. Fertlerin meşru vasıtalarla hedefleri başarma imkânının sınırlandırılması, değişik gayri meşru vasıtaların varlığına göre neticelenen suç fırsatları yaratır" (Cloward and Ohlin, 1960: 152).

Fırsat yapısı kavramı, bir mahalde mevcut olan vasıtaların envanterinden daha fazlasına işaret eder. Kavram, bir mahaldeki güvenlik ve eğitim imkânlarını kapsamaz, fakat çevrenin ayırt edici sosyal ve kültürel unsurlarını izah eder. Kişi meşru yollardan amaçlarına ulaşma fırsatlarını elde ederse, gayri meşru bir yola yönelmeyecektir. Cohen'e göre fert faydacı olmayan eylemlerden kaçınacaktır. Fert açısından bu bilgi, kitaplarda olmaz, hâlihazırda o işi yapanlar tarafından aktarılmalıdır, bu genç ve yaşlı arasında işbirliğini gerektirir. Belli bir zaman diliminde akılcı suç eylemlerindeki başarılı işbirliği aynı zamanda polis ve diğer sosyal kontrol birimlerinden nispeten kurtuluş olarak nitelenir.

Bu şartlarda, istekli gençler için suç işleyiş modelleri sunulduğundan, gençleri yetişkin suç toplumuna taşıyabilecek yollar vardır. Orada gayri meşru ve meşru sektörler arasında bütünleşmiş ilişkiler mevcuttur (Taylor, 1973: 174). Bu gibi suç bölgelerinde geçlerin şiddet eylemleri, dikkatleri üstlerine çekeceğinden yaşlılar tarafından istenmez.

Şikago okulu teorisyenleri, hızlı gelişen bir şehrin algılanışının çevresel izahını sunarak, suç ve sapmayı belirli bir çevrenin hususileşmiş hayat tarzı ile irtibatlandırdılar. Çevreciler, fiziki bozulma ve ahlâki bozulma, nüfus yoğunluğu ve suçluluk, çete hayatı ve köhne evler arasında ilişki olduğunu göstermeye çalışmışlardır. R.Park, C.Shaw ve H.McKay'ın çalışmalarında nüfus yoğunluğu veya harabe binalardan ne anlaşılması gerektiği tam olarak izah edilmemiştir ama Şikago okulu teorisyenleri bu gibi şartların dinamik bir analizini yapmışlardır. Bir grubun belirli bir bölgede oturmak için diğerlerinden daha fazla çaba sarf etme sebeplerini izah etmeye çalışmışlardır. Sosyal hareketlilik ve göç oranları, bu gibi değişmeleri etkileyen teknolojik yenilikler, iş bölümündeki değişmeler, ekolojistlerce bağımsız değişken olarak değerlendirilmiştir. Bağımlı değişkenler, suçu oluşturan “patolojik” faktörlerdir. Ara değişken kişisel ilişkilerin yapısındaki değişmedir (Taylor, 1973: 123).

Ekolojik Okul “sosyal çözülme” kavramını yüksek oranlı suçluluğu yaratan bölgeler için kullanmışlardır. Ekolojistler, alan için mücadeleyle yaratılmış geçiş bölgelerini karakterize eden toplumsal bozulmanın gözlemlendiği alanlar çözülmenin yaşandığı yerlerdir. Böyle bir toplumda istikrarlı yaşam standartları olmaz. En küçük olumsuzlukta normatif yapı suçlanır. Kalabalık evler insanları sokaklara ve çetelere yöneltir. Geçiş bölgesini sosyal çözülme kavramıyla sınırlamak gerekmemektedir. Bu durum aynı zamanda herhangi bir sosyal değişimin neticesi olabilir (Taylor,1973, s.127).

“Her şey bir çalkantı içindedir- her şeyin değişime maruz kaldığı görülür.... Alışkanlıklar yalnızca nispeten istikrarlı bir çevre içinde şekillenebilir.....sosyal hayatın olağanlığındaki herhangi bir ölçülebilir değişikliği meydana getiren herhangi bir değişme formu alışkanlıkları bozmaya meyilidir ve mevcut sosyal organizasyonun alışkanlıklarının bozulması organizasyonun kendisini yok eder. Sosyal hayatı ve sosyal rutini etkileyen her yeni vasitanın çözülmeye etkisi vardır. Her yeni keşif, yeni icat, her yeni fikir sosyal hayatı ve olağanı dağıtır” (Taylor, 1973: 130). Kiralık ev hayatının psikolojik şartları, özellikle hareketlilik, aile hayatının sosyolojik olarak önemli bir olgusu olan duygusal bağımlılığı, ailenin önemli ritüelleriyle birlikte ev hayatı hakkındaki tutumları imkânsızlaştırır. “Sosyal çözülme” ile karakterize olan bir çevreye kendine özgü bir tepki olarak suç ve suçluluğun

meydana gelişi kenar mahallerde bir suç geleneğinin varlığını gerektirir. Fert, geleneksel bağlardan bağımsızdır, toplumsal baskılarla sınırlanmaz ve bu yüzden var olan sapma uyumlara intibak etmekte özgürdür (Taylor, 1973: 128) Çevreci yaklaşım, bu gibi geleneklerin kaynağını izah etmez, bu durum alışlagelmiş hayat tarzının çözülme ve değişme sürecinde rol beklentilerinin işlevsizliği ve engellenmesiyle meydana gelir.

Kültürel etkileşim teorilerine göre, sapma eylem “kişiliğin” ya da “karakter yapısı”nın ürünüdür. Yani, kişilik değişkenleri amaca bağlılık, cinsiyet rol algılayışı, ihtiyaç eğilimi, değişik gelişme dönemlerindeki sevk ediciler ve bilinçsiz manalar sistemleri kişilik gücü olarak farklı özellikler içerebilir (Cohen, 1966: 93). Kültürel etkileşim teorileri bu hususlardaki değişkenliği reddetmezken, sapma davranışla bunları irtibatlandırmaz. Daha ziyade tutumları ve belirli bilgileri -sapma teşkil eden eylemlerin öğrenilmesi- sapma davranışın motivasyonu (sevk edicisi) olarak görme eğilimindedir. Kısaca, sapmayı anlamak için izah edilmesi gereken değişkenler, diğer şahsiyet bileşenlerinden çok ya da az bağımsız kişilik alt sistemini oluşturur.

Kültürel etkileşim teorileri, kişiliğin diğer unsurları ve sapmanın belirli şekillerini dikkate alan tutumlar ve bilgi arasındaki bağın önemini azaltırken, aktörün kültürel çevresindeki tutumların ve bilginin önemini kuvvetle vurgular. Sapma davranış, hususi durumlardaki sapma davranış şekillerini tavsiye etme yada onaylamayı mümkün kılan tutumlar, inançlar ve bilgi alt sistemi vasıtasıyla belirlenir. Bu bilgi, tutumlar ve inançlar, aktörün kültür çevresindeki herhangi bir diğer unsur gibi kişiliğine dahil olur ve egemen olur.

Araştırma Verilerinin Değerlendirilmesi

Yukarıda ana hatlarıyla izah edilen yaklaşımlar, suçluluğu genellikle aşağı sınıf olgusu olarak tanımlamaktadırlar. Bu gibi araştırmalar, resmi suç kayıtları, mahkeme dosyalarını kullanarak neticeye varırlar. Bu temeller resmi suçluluğun incelenmesi için belirli sınırlar içinde yeterlidir, fakat genel nüfus içindeki suçlu davranış indeksi için güvenilmezdir. Genel nüfus içindeki suçlu davranış boyutunun tahmini, resmi kayıtlara inanmaya yol açmaktan ziyade farklı sosyoekonomik tabakalarda daha ihtiyatlı dağılabileceğini göstermektedir.

Sosyo-ekonomik statü ve suç arasındaki ilişki, teorik izahlar ve yapılmış olan pek çok araştırmadan hareketle sorgulandığında; *sosyal hareketlilik, gelir seviyesi, kent değerlerini benimseme seviyesi-kentleşme, suçlu çevre ile irtibat, eğitim seviyesi* bağımsız değişken olarak alınmalıdır.

Araştırma, Malatya kent merkezinde yaz aylarında gerçekleşen suç eylemlerinin faili olarak emniyet kayıtlarına geçen 853 suçludan elde edilen verilere dayanmaktadır. Örneklem grubunun %49 oranında orta öğrenimli kişiler ve %33 oranında ilk okul mezunu fertlerde yoğunlaştığı görülmektedir. Gelir değişkeni açısından incelendiğinde, yoksul olanların %25 oranında olduğu, %71'in orta ve %4'ünün üst gelir grubunda olduğu tespit edilmiştir.

TABLO 1: Öğrenim Durumu İle İşlenen Suçun Türü Arasındaki İlişki

		İşlenen Suçun Türü					Total	
		Şahsa Karşı İşlenen Suçlar	Cinsel Suçlar	Genel Adaba Aykırı Suçlar	Mala Karşı İşlenen Suçlar	İntihara Teşebbüs		Diğer Suçlar
Kendi Öğrenim Durumu	Okur-yazar değil	23 48,9% 6,1%		3 6,4% 6,1%	12 25,5% 12,8%		9 19,1% 2,9%	47 **** 5,5%
	Okur-yazar okul bitirmemiş	13 39,4% 3,5%	2 6,1% 9,1%	1 3,0% 2,0%	7 21,2% 7,4%		10 30,3% 3,2%	33 **** 3,9%
	İlkokul	121 42,3% 32,2%	7 2,4% 31,8%	18 6,3% 36,7%	34 11,9% 36,2%	1 ,3% 50,0%	105 36,7% 34,0%	286 **** 34%
	Orta ve dengi okul	94 44,1% 25,0%	4 1,9% 18,2%	16 7,5% 32,7%	21 9,9% 22,3%		78 36,6% 25,2%	213 **** 25%
	Lise ve dengi okul	97 48,5% 25,8%	9 4,5% 40,9%	9 4,5% 18,4%	12 6,0% 12,8%		73 36,5% 23,6%	200 **** 23%
	Yüksekokul/ Fakülte	28 38,4% 7,4%		2 2,7% 4,1%	8 11,0% 8,5%	1 1,4% 50,0%	34 46,6% 11,0%	73 **** 8,6%
Total	376 44,1% 100,0%	22 2,6% 100%	49 5,8% 100,0%	94 11,0% 100,0%	2 ,2% 100,0%	309 36,3% 100%	852 **** ****	

Statü düşüklüğü ve suç arasındaki ilişki, eğitim seviyesi ve suç arasında, bilhassa toplumun üzerinde mutabakat sağladığı değerlere karşı tepkisel davranışları yansıtan suç türleri arasında ters yönlü ilişkiyi gerektirir. Yani eğitim seviyesi düştükçe bu tür suç oranının artması beklenir.

Suçluların eğitim seviyesi düşük olanları şahsa karşı suçlar ve mala karşı suçları daha çok işlerken, mutabakat sağlanmış değerlerin ihlali ile irtibatlı olan suçları daha düşük oranda işlemektedirler. Bu durum sosyolojik düşüncede hakim olan alt sınıfların hakim değerlere karşı tepkici davranış içerisinde olacağı kanaati ile uyuşmamaktadır. Batı toplumlarından farklı olarak Türk toplumunda, sınıf temelinde değer farklılaşması olmadığından, Amerikan ve Avrupa toplumlarının aksine Türk toplumunda alt gelir grupları kültürel değerlere daha bağlı ve daha muhafazakârdır.

TABLO 2: Şehirde Oturulan Süre İle İşlenen Suçun Türü Arasındaki İlişki

	İşlenen Suçun Türü						Total	
	Şahsa Karşı İşlenen Suçlar	Cinsel Suçlar	Genel Adaba Aykırı Suçlar	Mala Karşı İşlenen Suçlar	İntihara Teşebbüs	Diğer Suçlar		
Şehirde Oturduğu süre	Köyde yaşıyor	14 38,9% 3,7%		2 5,6% 4,2%	3 8,3% 3,3%		17 47,2% 5,5%	36 100% 4,3%
	1-5 yıldır şehirde yaşıyor	12 35,3% 3,2%	1 2,9% 4,5%	1 2,9% 2,1%	5 14,7% 5,5%		15 44,1% 4,9%	34 100% 4,0%
	6-10 yıldır şehirde yaşıyor	18 37,5% 4,8%	1 2,1% 4,5%	3 6,3% 6,3%	10 20,8% 11,0%		16 33,3% 5,2%	48 100% 5,7%
	11-15 yıldır şehirde yaşıyor	69 40,1% 18,4%	4 2,3% 18,2%	8 4,7% 16,7%	31 18,0% 34,1%		60 34,9% 19,5%	172 100% 20,3%
	Şehir doğumlu	262 47,1% 69,9%	16 2,9% 72,7%	34 6,1% 70,8%	42 7,6% 46,2%	2 ,4% 100,0%	200 36,0% 64,9%	556 100% 65,7%
Total	375 44,3% 100,0%	22 2,6% 100,0%	48 5,7% 100,0%	91 10,8% 100,0%	2 ,2% 100,0%	308 36,4% 100%	846 100% 100%	

Kentleşme, kent değerler sistemini içselleştirme ve kent ortamına uyum sağlayabilme açısından önemlidir. Kent ortamının bir taraftan fertlere suç işlemek için daha çok fırsat sunması, diğer taraftan yarattığı hoşnutsuzluk ve artan ihtiyaçların karşılanabilmesi için kent kurumlarının farkında olma, bireyin ihtiyaçları karşılayabilmesi için önemlidir. Bütün bu sebeplerden dolayı kentte kalış süresi kent tutum ve değerlerini benimseme ve suçluluğun ortaya çıkmasında, yapısal yaklaşımın ileri sürdüğü hedef vasıta çatışması açısından önemlidir. Hedeflere ulaşmak için kullanılacak vasıtalardan faydalanma, her şeyden önce hedef ve vasıtaların farkına varma ve doğru tanım-

lama ile mümkündür. Vasıtaları doğru tanımlama ile kentleşme arasındaki doğrusal ilişki, kentte kalış süresi ve suçluluk arasında ters orantı olmasını gerektirir.

Araştırma verilerine göre kentte kalış süresi arttıkça hemen bütün suçlarda artış görülmektedir. Suçlulukta en düşük oran %4 ile bir ile beş yıl kentte yaşayanlardır. En yüksek oran ise % 65,7 ile kent doğumlu olanlardır. Bu durum kentleşme ile suçluluk arasında eş yönlü ilişki olmadığını göstermektedir.

Sosyo-ekonomik statü ve suç arasındaki ilişkiyi sorgularken ele alınması gereken bir diğer değişken sosyal hareketliliklerdir. Ekolojik yaklaşım, düşük statü gruplarının özelliklerini belirtirken kente yönelik hareketliliği hem sosyal problem olarak hem de problemin çözümünde vasıta olarak kabul eder. Aşağıda yer alan tablo incelendiğinde, kente yönelik hareketlilik ile suç işleme arasındaki ilişki yüksek oranlara ulaşmamaktadır. Kent doğumlu olanlar %53 oranı ile herhangi bir şekilde hareketlilik yaşamamış olanlardır. İkinci sırada %21 ile Malatya'nın ilçelerinde doğup kente göçmüş olanlar gelmektedir. Burada dikkate değer diğer bir husus, her iki grupta da şahsa yönelik suçların oranının yüksek olmasıdır. Bu husus kentleşme sürecinin, fertlerin kişilikleri üzerindeki olumsuz etkisinin ifadesi olarak değerlendirilmelidir. Küçük yerleşim birimlerinde insanlar arkadaşlık temelleri üzerinde birbirlerine bağlanır ve birbirleriyle şahsi ilişkiler kurarlar. Kentlerdeki insan topluluklarında, geniş tanışıklık imkansız olur. Yabancılar olarak nasıl biri diğeri ile ilişki kuracağını bilemez. Çünkü, sürekli gelişen ve hızla değişen sosyal bünyeler içinde insan, şahsiyetini arama çabasıyla çırpınıp durmaktadır. Bu durum kent yapısı içinde gerginlikleri ve düşmanlıkları artırmakta ve şahsa yönelik suçların yüksek oranlarda işlenmesine sebep olmaktadır.

TABLO 3: Doğum Yeri İle İşlenen Suçun Türü Arasındaki İlişki

		İşlenen Suçun Türü					Total	
		Şahsa Karşı İşlenen Suçlar	Cinsel Suçlar	Genel Adaba Aykırı Suçlar	Mala Karşı İşlenen Suçlar	İntihara Teşebbüs		Diğer Suçlar
Doğumyeri	Malatya Merkez	212 46,7% 56,2%	14 3,1% 63,6%	31 6,8% 63,3%	31 6,8% 33,0%	2 ,4% 100,0%	164 36,1% 53,2%	454 **** 53%
	Malatya İlçe	77 42,3% 20,4%	4 2,2% 18,2%	7 3,8% 14,3%	29 15,9% 30,9%		65 35,7% 21,1%	182 **** 21%
	Malatya Köy	11 29,7% 2,9%		3 8,1% 6,1%	6 16,2% 6,4%		17 45,9% 5,5%	37 **** 4,3%
	Diğer İl Merkez	30 33,7% 8,0%	2 2,2% 9,1%	5 5,6% 10,2%	20 22,5% 21,3%		32 36,0% 10,4%	89 **** 10%
	Diğer İl İlçe	31 64,6% 8,2%	1 2,1% 4,5%	1 2,1% 2,0%	3 6,3% 3,2%		12 25,0% 3,9%	48 **** 5,6%
	Diğer İl Köy	16 38,1% 4,2%	1 2,4% 4,5%	2 4,8% 4,1%	5 11,9% 5,3%		18 42,9% 5,8%	42 **** 4,9%
	Total	377 44,2% 100,0%	22 2,6% 100,0%	49 5,8% 100,0%	94 11,0% 100,0%	2 ,2% 100,0%	308 36,2% 100,0%	852 **** ****

Araştırmada, Malatya kent merkezini imar durumu, ikamet edenlerin gelir durumu ve gelişme seviyesi açısından üç bölgeye ayırarak incelenmiştir. Birinci bölge tarih itibarı ile kent merkezini oluşturan alanları içermektedir. İkinci bölge, imarlı ve genelde orta tabakaya mensup olanların ikamet ettiği alandır. Üçüncü bölge ise imarsız ve yarı imarlı, alt gelir gruplarının ikamet ettiği yerleşim alanıdır.

TABLO 4: İkamet Edilen Bölge İle İşlenen Suçun Türü Arasındaki İlişki

		İşlenen Suçun Türü						Total
		Şahsa Karşı İşlenen Suçlar	Cinsel Suçlar	Genel Adaba Aykırı Suçlar	Mala Karşı İşlenen Suçlar	İntihara Teşebbüs	Diğer Suçlar	
İkamet Ettiği Bölge	1.Bölge	78	3	8	9	1	44	143
		54,5%	2,1%	5,6%	6,3%	,7%	30,8%	100%
		22,4%	15,0%	18,6%	11,5%	50,0%	16,3%	18,8%
	2.Bölge	174	8	17	51		171	421
		41,3%	1,9%	4,0%	12,1%		40,6%	100%
		50,0%	40,0%	39,5%	65,4%		63,3%	55,3%
	3.Bölge	96	9	18	18	1	55	197
		48,7%	4,6%	9,1%	9,1%	,5%	27,9%	100%
		27,6%	45,0%	41,9%	23,1%	50,0%	20,4%	25,9%
Total	348	20	43	78	2	270	761	
	45,7%	2,6%	5,7%	10,2%	,3%	35,5%	100%	
	100%	100%	100%	100,0%	100,0%	100%	100%	

İkinci bölge, yani orta tabakaya mensup olanların ikamet alanlarında yaşayan suçluların oranı %55,3 ile en yüksek orandır. Beklenenin aksine alt gelir gruplarının ikamet ettiği bölgede oturanların toplam suç içindeki payı %18,8 ile en düşük orandır. Yapısal yaklaşımın ileri sürdüğü yüksek suçluluk bölgeleri izahının araştırma verileri ile doğrulanmadığı görülmektedir. Batı sosyolojisinin suç ve suçluluğun izahında kriter olarak kullandığı orta sınıf değerlerin temsilcilerinin toplumun en intibakçı kesimi olduğu zannı verilerle uyuşmamaktadır.

TABLO 5: Gelir Durumu İle İşlenen Suçun Türü Arasındaki İlişki

	İşlenen Suçun Türü						Total
	Şahsa Karşı İşlenen Suçlar	Cinsel Suçlar	Genel Adaba Aykırı Suçlar	Mala Karşı İşlenen Suçlar	İntihara Teşebbüs	Diğer Suçlar	
Aylık Gelir Durumu							
.../ 200.000.000 TL	102 47,4% 27,4%	9 4,2% 42,9%	12 5,6% 24,5%	41 19,1% 45,1%	1 .5% 50,0%	50 23,3% 16,3%	215 **** 26%
201.000.000-400.000.000 TL	133 42,5% 35,8%	8 2,6% 38,1%	21 6,7% 42,9%	20 6,4% 22,0%		131 41,9% 42,8%	313 **** 37%
401.000.000-600.000.000 TL	79 48,2% 21,2%	4 2,4% 19,0%	8 4,9% 16,3%	16 9,8% 17,6%	1 .6% 50,0%	56 34,1% 18,3%	164 **** 20%
601.000.000-800.000.000 TL	33 44,6% 8,9%		6 8,1% 12,2%	7 9,5% 7,7%		28 37,8% 9,2%	74 **** 8,8%
801.000.000-1.000.000.000 TL	15 35,7% 4,0%		1 2,4% 2,0%	5 11,9% 5,5%		21 50,0% 6,9%	42 **** 5,0%
1.001.000.000' den fazla	10 30,3% 2,7%		1 3,0% 2,0%	2 6,1% 2,2%		20 60,6% 6,5%	33 **** 3,9%
Total	372 44,2% 100,0%	21 2,5% 100,0%	49 5,8% 100,0%	91 10,8% 100,0%	2 .2% 100,0%	306 36,4% 100%	841 **** ****

Yapısalcı teorilerin iddialarına göre, suç gelir seviyesi ve suçluluk arasında ters orantı olmalıdır. Yani gelir seviyesi düştükçe suçluluk artmalı, yükseldikçe düşmelidir. Araştırma verileri bu varsayımları doğrular durumdadır. Verilerin istisnası, en düşük gelir grubunda suçluluk oranının ikinci gelir dilimine nazaran düşük olmasıdır. Bu durum suç fırsatları açısından değerlendirilmelidir.

TABLO 6: Sosyal Tabaka İle İşlenen Suçun Türü Arasındaki İlişki

	İşlenen Suçun Türü						Total
	Şahsa Karşı İşlenen Suçlar	Cinsel Suçlar	Genel Adaba Aykırı Suçlar	Mala Karşı İşlenen Suçlar	İntihara Teşebbüs	Diğer Suçlar	
Kendisini gördüğü Üst tabaka sosyal tabaka	7	1	2	1		14	25
	28,0%	4,0%	8,0%	4,0%		56,0%	****
	1,9%	4,8%	4,1%	1,1%		4,6%	3,0%
Orta Tabak	246	10	27	51		204	538
	45,7%	1,9%	5,0%	9,5%		37,9%	****
	65,8%	47,6%	55,1%	54,3%		66,4%	64%
Alt Tabaka	121	10	20	42	2	89	284
	42,6%	3,5%	7,0%	14,8%	,7%	31,3%	****
	32,4%	47,6%	40,8%	44,7%	100,0%	29,0%	34%
Total	374	21	49	94	2	307	847
	44,2%	2,5%	5,8%	11,1%	,2%	36,2%	****
	100,0%	100,0%	100%	100,0%	100,0%	100%	****

Sosyal tabaka suç ilişkisinde, kendisini orta tabakada görenlerin toplam suçluluk içinde %64 oranında temsil edilmesi, en azından Türk toplumunda suç ve yoksulluk ilişkisinin düşünce seviyesinde doğru olmadığını göstermektedir. Fertlerin suça yönelmesinde fırsat eşitsizliği veya hedef vasıta uyumsuzluğu ve vasıtalara ulaşmada engellenmenin yaratacağı gerginlik, suçluluk sebebi olarak değerlendirilecek olursa, fertlerin kendilerini hangi tabakada gördükleri önemli olmaktadır. Tabakalaşma ve suç ilişkisinde gelirin objektif kriter olarak değerlendirilmesi halinde ise, subjektif bir hüküm olan bireyin kendisini tanımlaması, gelir ve meslek kriterleri de dikkate alınarak yorumlanmalıdır. Meslek dağılımı bakımından işçi, memur, ticaret erbabı ve bunların emeklileri araştırma grubunda %62 oranında temsil edilmektedir. Suçlular arsında en yüksek meslek grubu ise %25,8 ile ticaret erbabıdır. Bu veriler gelir verileri ile uyuşmamaktadır. Araştırma verilerindeki bu çelişki, toplumun gelir seviyesine ilişkin verdiği cevaplarda çeşitli sebeplerle gelirini olduğundan düşük göstermesi sebep olmaktadır.

İrdelenmesi gereken son değişken suçlu çevre ile temasın suçluluğu artırdığı varsayımdır. Malatya kent merkezinde dikkate alınan altı aylık dö-

nemi kapsayan suç verilerine göre, suçluların % 86'sı ilk defa suç işlemektedir. Bu durum suçluluk ile suçlu çevreyle ilişki varsayımını doğrular mahiyette değildir.

TABLO 7: Sabıka Durumu İle İşlenen Suçun Türü Arasındaki İlişki

		İşlenen Suçun Türü					Total	
		Şahsa Karşı İşlenen Suçlar	Cinsel Suçlar	Genel Adaba Aykırı Suçlar	Mala Karşı İşlenen Suçlar	İntihara Teşebbüs		Diğer Suçlar
Sabıka Durumu	Sabıkası yok	327 44,7% 87,0%	18 2,5% 81,8%	39 5,3% 79,6%	64 8,7% 68,1%	2 ,3% 100,0%	282 38,5% 91,3%	732 100% 85,9%
	2-3 kez	47 40,5% 12,5%	4 3,4% 18,2%	10 8,6% 20,4%	30 25,9% 31,9%		25 21,6% 8,1%	116 100% 13,6%
	6 ve daha fazla sabıkası var	2 50,0% ,5%					2 50,0% ,6%	4 100% ,5%
Total		376 44,1% 100,0%	22 2,6% 100,0%	49 5,8% 100%	94 11,0% 100,0%	2 ,2% 100,0%	309 36,3% 100%	852 100% 100%

SONUÇ

Fertler, yaratılan sosyal üretime sağladıkları katkının karşılığı olarak, sosyal mükâfat elde ederler. Mükâfatların farklılaşan tahsisi, nüfusun hiyerarşik olarak sıralanmasına yol açar. Mükâfatların farklılaşmasının temelinde, fertlerin işgal ettiği statü yapısının sosyal düzen içinde hiyerarşik yapı özelliği arz etmesi yatmaktadır. Sosyal yapıda statülerin hiyerarşisi, statüler vasıtası ile kazanılan mükâfatların da farklılaşmasına sebep olurken, toplumda düşük, orta ve alt statüler meydana gelmektedir. Aşağı statüleri işgal edenler, kazandıkları mükâfatlar açısından toplumun en yoksul kesimini oluşturmaktadırlar. Bu kesim, sosyal hasılaya katkıları en düşük olanlar ve hiç bir katkısı olmayanlardan oluşmaktadır. Sosyal yapının özgün olmasının sebebi, işleyiş prensiplerinden ziyade, her toplumun yapı unsurlarının oluşumuna ve işleyişine tesir eden faktörlerin, o topluma özgü olduğu gerçeğidir. Sosyal yapı unsurlarının içeriği ve işleyiş prensipleri, cemiyette ihtiyaçlarını karşılamakta sıkıntı çeken mağdurlar yaratabilmektedir.

Toplumdaki düzeni sağlayan sosyal kurumlar arasında işlevsel bütünleşmenin olmaması, suçluluğu davet etmektedir. Sosyal kurumlar arasındaki işlevsel çatışma halinde, birinin işlevselliği diğerinin işlevselsizliğine veya eksik işlevselliğine sebep oluyorsa, sosyal normların toplum üyelerine hangi durumlarda nasıl hareket edebileceğini gösterebilmesi ve sunulan davranış kalıbının bazı durumlarda suçluluğa sebep olması kaçınılmazdır.

Sosyo-ekonomik statü ve suç ilişkisinde, her statüden insanın karşılaşılabileceği bir suç türü olan “beyaz yaka” suçlarına ilişkin tespitlerin yeterli olmaması suç oranlarındaki siyah rakamları artırmaktadır. Mensup olduğu cemiyete karşı bağlılık duyan insanların, karşılaştıkları sosyal problemler karşısında ilgisiz kalması söz konusu olamayacağına göre, insanlar beyaz yaka suçlarının mağduru olsalar dahi, işlev çatışmasından kaynaklanan, işlevsizleşmenin yansıması olarak tavır koymaktan kaçınmaktadır. Beyaz yaka suçlarının yanı sıra bütün siyah rakamlar için geçerli olan bu durum, statü farklılaşması ile suç ilişkisinin sağlıklı değerlendirilmesini engellemektedir.

Statü farklılaşması, sosyal gelişmenin sebebi ve neticesi olarak ortaya çıkmadığı zaman suçluluğa zemin hazırlamaktadır. Gelir dağılımındaki adaletsizlikler ve kültürün kazandırdığı hedeflere ulaşmada, kurumsallaşmış vasıtaları kullanmada fırsat eşitliğinin sağlanamaması, fertleri kurusullaşmış vasıtalar dışında yeni vasıtalar aramaya sevk etmektedir. Belirtilen husus toplumdaki hemen her statü açısından geçerli olduğu için, statü farklılığının suçla ilişkisi sadece düşük statüler açısından söz konusu olmamalıdır. Araştırma verileri bu neticeye ulaşmamızı sağlamaktadır.

SUMMARY

Social differentiation depends on the rewards individuals acquire as a result of the contributions they assure for social production. Every social structure awards various statues differently which are different in terms of their peculiar operation characteristics and principles. Differentiation of statues as downward and upward due to social structure brings about the hierarchical differentiation of population. People who share downward statue constitute the part in which there are those who acquire less reward and are poor. It has frequently been asserted in various studies related to crime that there is a connection between one's act of crime and his socio-economic statue and that the process of urbanization increases crime.

Differentiation of statues which have not come into being as a consequence of social development creates an appropriate ground for crime;

inequalities and injustice on this ground cause people refuse legitimate social means; and the refusal of legitimate means and seeking other means leads individuals to the act of crime. This situation, as it can be seen in this study, is approximately cogent for all statues.

In addition to injustice statue differentiation, disorganization in institutional operation cause people head towards crime as well. A healthy community assemble in a social environment in which social institutions are in a harmonious unity. Crime comes out of operational conflicts and disharmony of institutions which exist in community.

KAYNAKÇA

BERGER, Peter L. ve Brigitte BERGER
1972 **Sociology**, NewYork, 1972.

CLOWARD, R.A. ve L. E. OHLIN
1960 **Delinquency And Opportunity:A Theory of Delinquent Gangs**,
Gleonce.

COHEN, Albert
1996 **Deviance and Control**, New Jersey.

GRIFFIN, Brenda S. ve Charles T. GRIFFIN
1978 **Juvenile Delinquency in Perspective**, NewYork.

HOGAN, Frank E.
1991 **Introductory To Criminology**, Illinois.

PEGGOTTY, Graham ve John CLARKE
1936 “Dangerous Places: Crime and the City”, **The Problem of Crime**
(Ed. J.Muncie and E.Mc Laughlin), London.

TAYLOR, Laurie
1973 **Deviance And Society**, London.

WILKINS, T. Leslie
1964 **Social Deviance**, London.

WILSON, R.A. ve D.A. SHULTZ
1978 **Urban Sociology**, New Jersey.